

REDACTIA

Arad, Str. Anlich (Adam)

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:
pe 1 an fl. 10; pe 1/2
an fl. 5; pe 1/4 de an
fl. 250; pe 1 lună fl. 1.

Nr-ii de Duminică pe
an fl. 2.—

Pentru România și străinătate:
pe an 40 franci.

Manuscripte nu se înapoiază.

TRIBUNA POPORULUI

ADMINISTRAȚIA

Arad, Str. Anlich (Adam)

INSERȚIUNILE

pe 1 și 2 săptămâni: prima linie
7 cr.; a doua oară 6 cr.,
a treia oară 4 cr. și în urmă
de 30 cr. de fiecare dată
cațiune.

Atât abonamentele cât și
inserțiunile sunt a se plăti
înainte

Scrisori nerăscutate nu se
primire.

Constatarea adevărului.

În chestia actului relativ la școalele din Brașov, declarat de fals, care atât de furtiv a provocat în parlamentul României, lumea aștepta curioasă, acum după publicarea scrisoarei preotului Voinea și a Metropolitului Miron Romanul către dînsul, să vadă ce va zice, cum se va rosti „Telegraful Român”, organul metropoliei din Sibiu, într-o afacere care atât de aproape atinge interesele școalelor române din Brașov.

După multe resgândiri, „Telegraful Român” revine asupra falsului în primul său de la 17/29 Septembrie c., dar’ nu pentru a lămurii chestiunea și a dumerii spiritele agitate, ci pentru a scoate o „nouă denunțare” și „tradare” din notița primită de la un amic din București și publicată de noi în numărul de la 13/25 Septembrie c. Prin acest procedeu „Telegraful Român”, ne temem, că a pus oleu numai pe foc, în loc de a căuta să-l potolească.

Fals ori autentic, actul cu pricina, pentru noi, am declarat, că e lucru secundar, și ceea ce ne preocupă este soarta școalelor române din Brașov, pentru a căror salvare nu poate servi nici odată ca mijloc mistificarea adevărului prin acuzarea calomnioasă de „tradare națională” a primului ministru al țării românești. Noi nu vroim a ascunde adevărul, dar’ nici altora nu vom permite, ca să-l ascundă ori să-l mistifice cu consimțământul nostru.

„Tribuna Poporului” nu e angajată în serviciul nici unui partid politic din România, de aceea n’am atacat pe nimenea din șefii partidelor politice din regatul român, — nici pe dl Tache Ionescu nu l’am acuzat de falsificator; dar’ am ținut și ținem, pentru prestigiul țării românești și cinstea națională, de a combate cu toată energia pornirea detestabilă a acelor politicieni și gazetari, cari vor să producă în masa poporului român dincoaci de munți impresia și credința, că primul consilier al Majestății Sale Regelui Carol ar fi un trădător de neam.

Eată de ce trebuie să cercăm a constata și a restabili adevărul, și a nu îngădui, ca „lumea să fie prostită”.

În ședința camerei române de la 28 Aprilie a. c. dl Tache Ionescu desvoltându-și interpelarea zicea:

„Cu câteva zile înainte de a primi Metropolitul, șeful școalelor române, ordinul pe care l’am cetit, primise un alt ordin, în care i-se spunea de către Ministrul Wlassits, cum a aflat statul ungar, că biserica sf. Nicolae, prin urmare liceul, primește ajutoare din România, ba un numai că primește, dar’ că le cere cu insistență”.

Apoi conchizend afirmă, că:

„Dl D. Sturdza a dat guvernului ungar, pe cale diplomatică lămuriri asupra subvențiilor pe cari statul român le-ar da școalelor din Transilvania”.

Față de această acuzare gravă, dl Sturdza a declarat foarte categoric și în Senat, că nici odată nici, ca ministru, nici înainte de a fi ministru, ca

om privat, n’a comunicat nici legățiunii austro-ungare, nici guvernului ungar, nici celui din Viena, nici vre-unui barbat politic austro-ungar, nici odată nici o informațiune, nici o cifră relativ la subvenționările ce s’ar fi acordat într-un timp oare-care școalelor și bisericilor de la Brașov sau din Transilvania de vre-un guvern al României.

De la Budapesta încă s’a dat desmintire oficială, că Ministrul Wlassits n’a adresat Metropolitului Miron decât numai un singur rescript, anume pe acela de la 18 Aprilie 1898. Cât despre celalalt pretins rescript, ce ar fi fost adresat de ministrul Wlassits Metropolitului, desmintirea zice că el nu a fost adresat și că aserțiunea în această privință este contrară adevărului.

Atunci dl Tache Ionescu recunoscând a fi comis eroare atribuindu-l Ministrului Wlassits, a declarat că acel act, pe care cei de la Budapesta îl desmintesc ca neexistent, nu provine de la Wlassits, ci de la baronul Bánffy.

Dar’ o simplă declarațiune nu era suficientă pentru a restabili încrederea sdruncinată a partizanilor în urma primei erori mărturisite, și a se asigura de bună-credința publicului la care compta.

Pentru a răsturna declarațiunea categorică a dlui Sturdza, că nu a dat nici odată nimănui, nici guvernului ungar, nici celui austriac, nici legățiunii austro-ungare, nici vre-unui barbat politic austro-ungar nici un fel de informațiune relativă la școalele din Brașov — se recerea neapărat publicarea actului afirmativ al ministrului Bánffy, așa precum a fost publicat actul lui Wlassits sub număr oficial purtând iscălitura ministrului, lucru foarte ușor de îndeplinit dacă astfel de act ar fi existând ca adresat Metropolitului Miron și transpus preotului Voinea în Brașov.

Neputend însă produce dl Tache Ionescu un astfel de act, a venit după cinci luni de zile părintele Voinea în scrisoarea publicată în „Tribuna” și „Epoca” din București, încercând a suplini proba documentală, care îi lipsește dlui Tache Ionescu, cu propria mărturisire, despre existența actului.

Eată cum își încearcă părintele Voinea norocul:

„În Marția săptămâni patimilor, 31 Martie a. c., dl Partenie Cosma din Sibiu mi-a adus la Brașov actul pretins fals din partea Exc. Sale Metropolitului din Sibiu, cu îndrumarea, ca să caut în arhiva bisericii sf. Nicolae din Brașov acele documente, ce se cuprind în acel act, căci după Paști va veni dl Jeszenszky Sándor la Sibiu în această chestiune, și ar voi să le aibă pe atunci.

„Acest act mi-s’a predat și s’a cetit în prezența dnilor Valeriu Bologa, dirigentul filialei „Albina”, Simion Damian, avocat și Petru Nemeș, notar public regesc. Actul mi-l’a dat mie spre scopul arătat mai sus și îl posed și acum scris în limba maghiară. Necunoscend eu limba maghiară de cât foarte puțin, l’am rugat pe dl director gimnazial Virgil Onițiu să mi-l traducă, ca să pot căuta în arhiva documentele refe-

ritoare la despăgubirea (rău botezată subvențiune), ce avea și are biserica dreptul să o primească dela statul român.

„Actul din chestiune emanează din gremiul prim-ministrului ungar, și ca să nu mai încapă nici o îndoială în privința a-cesta, zice părintele Voinea, public următoarea hârtie a metropolitului Miron Romanul adresată mie:

Preaonorate dle protopresbiter!

„Dl Tache Ionescu, deputat în camera României, a cetit într-una din ședințele din urmă ale acelei camere două acte oficiale, unul din gremiul prim ministrului reg. ungar, ear’ altul del a ministrul reg. ung. de culte și instrucțiune publică, emise ambele la adresa mea, dintre cari cel dintău și-s’a comunicat prea Onorat D-tale prin omul meu de încredere, dl Partenie Cosma, sub discrețiune, cu puncte de mănecare la adunarea datelor și documentelor privitoare la două moșii, ce le-a avut oarecând biserica din Brașov-Scheiu, datorite de principii ai României, ear’ altul s’a trimis de la consistorul de aici sub 9 Aprilie a. c. nr. 3270 școl. la adresa eforiei școlare din Brașov în afacerea cu subvențiunile școalelor de acolo primite ani de ani dela guvernul României etc.

Va să zică, cu toate că părintele Voinea are „actul la mână”, dar’ ca să nu mai încapă nici o îndoială despre existența și proveniența lui „din gremiul prim-ministrului ungar”, dînsul, în loc de a publica actul însuși ca el se vorbească, învoacă mărturie pe metropolitul Miron pentru adevărarea afirmațiunilor sale.

Aci mai întâiu vom constata o deosebire între „rectificarea” dlui Tache Ionescu, prin care la urmă susținea expres, că actul provine de-a dreptul dela ministrul Bánffy, și declarațiunile părintelui Voinea și ale metropolitului, cari zic că actul emanează, nu de la însuși prim-ministrul ungar, ci din gremiul său. A doua eroare a dlui Tache Ionescu.

Dar’, precum întâia-oară a fost desmintită existența actului ca provenind dela ministrul Wlassits, tot astfel și a doua-oară se desminte existența și proveniența lui dela ministrul Bánffy ori din gremiul său.

Comunicatul oficial al guvernului ungar în privința aceasta se exprimă clar:

„Din oficiul prim-ministerial, cu știrea prim ministrului nu s’a trimis metropolitului Miron Romanul în acest obiect nici un fel de scrisoare nici oficială, nici confidențială, ci „actul din chestiune” merit pentru informarea personală a metropolitului Miron Romanul, e concepiat ca scrisoare privată din partea unei persoane, ce nu aparține strict gremiului oficiului ministru-presidențial”.

În fața acestei desmintiri categorice, părintele Voinea, dacă în adevăr e atât de jaluz pe reputațiunea sa personală, precum se arată, trebuia să scoată actul, fie în original fie în copie, în întregime, cu data și semnătura lui, trebuiz să-și permită aceasta indiscrețiune, dacă nu pentru a despărta dela sine bănușala de falsificator, apoi barem pentru a apăra prestigiul și onoarea metropolitului său, desmintit și el în public de către guvern.

Aceasta însă n’a făcut-o până acum.

Și ne mirăm de „Telegraful Român”, organul metropoliei, că pentru salvarea aparenței rischează următoarea concluziune falsă, care o scoate în comunicatul oficial al guvernului:

„Va să zică, este constatat din locul cel mai competent, că nu există nici document fals, nici falsificator”.

Ce este constatat din locul cel mai competent? E constatat faptul, că din cabinetul sau gremiul prim-ministrului ungar nu s’a trimis Metropolitului Miron în afacerea școalelor din Brașov nici un act oficial.

Falsul deci s’a comis, dată fiind ca act ministerial — o scrisoare privată.

Referitor la aceasta afacere, și ca să nu mai rămână îndoială nici în privința autorului scrisoarei private, „Orsz. Értesítő” publică următorul comunicat:

Fiindcă metropolitul Miron Romanul în firul pertractărilor ținute în chestiunea subvențiunii școalelor române din Brașov se exprimase, că nu e în deajuns orientat nici cu privire la istoricul subvențiunii, nici cu privire la documentele pe cari se bazează biserica Sfântului Nicolae din Brașov întru spriginirea afirmativei pretențiuni de drept față cu guvernul României, — a fost recercat pe cale privată, fără nici o încredințare oficială, Dr. Jancsó Benedek, temeinicul cunoscător al raporturilor naționalistice române, ca într-un memorandum destinat pur numai spre informațiune personală și după cea mai bună știință a sa să facă metropolitului cunoscută geneza întregii afaceri. Prof. Jancsó Benedek însă nu aparține personalului presidenției ministeriale, și raporturile lui cu această presidenție constau numai într-aceea, că obicinuește a-i da din cas în cas informațiuni în afacerile naționalistice române asupra chestiunilor politice, de presă și culturale din România și asupra întâmplărilor ivite din când în când cu privire la aceasta chestiune, — dar’ fără nici un caracter oficial. Și în cazul din vorbă elaborându-și memorandumul cerționat, acela fără nici o prealabilă supunere spre aprobare, ci numai ca scrisoare privată, a fost trimis la destinațiunea sa. Din aceasta împrejurare încă este evident, că această scrisoare a lui n’a avut nici un fel de caracter oficial și că pentru conținutul ei numai el este responsabil, și din acela pres-te tot nu se pot trage astfel de consecuențe, ca și cari Tache Ionescu a tras cu ocaziunea discursului său din parlament, și anume cu atât mai puțin, că chiar și conform declarațiunii sale pasagiul excepțional din memorandumul său l’a scris basându-se numai și numai pe declarațiunea din delegațiuni a contelui Kálnoky”.

Acestea le-am spus pentru lămurirea chestiunii și constatarea adevărului, ca lumea să nu mai fie prostită cu „tradarea națională”!

STĂPÂNUL VIENEI. „Budapesti Hirlap“ de la 2 c. are de la corespondentul său regulat (tot jidan), un raport despre situația de dincolo. Extragem din scrisoarea lui următoarele șire:

„Cu toate acestea, poziția lui Thun nu e așa comodă, precum se cugetă, chiar dacă ar trimite acasă parlamentul și ar guvernă în mod absolutistic cu ajutorul §. 14.

„Printr-o întorsătură subită Lueger, primarul Vienei, a devenit stăpân pe situație. Dacă ce zic toți: Lueger are niște legături esecolente; dacă n'ar fi deja înștiințat, că pe contele Thun l'au osândit să cadă și cele mai înalte cercuri, de sigur n'ar fi vorbit cu așa ascuțime de briciu față cu superiorul seu nemijlocit, (ca ministru de interne), precum a făcut-o eri (în ședința de la 30 a reichsrathului. A se vede mai la vale raportul nostru, R. „Tr. P.“)...

„Poate-că Lueger de astă dată se înșeală, totuși în primul rând este lucru foarte important, că ce poziție va lua el, dacă Thun trimite acasă parlamentul. Aceasta este în atare cas cu mult mai important, de cât ori și ce; căci puterea lui Lueger în Viena este mare, dacă odată el dă lozincă contra Maghiarilor și va mobiliza străzile. O atare mobilizare în Viena totdeauna produce efectul dorit. În Budapesta, Praga, Graz, sau în ori ce alt loc al monarhiei, pot fi împușcați oameni, aceasta în anumite cercuri nu trezește ochou, nu produce efect; dar' dacă Viena se mobilizează, asta e altceva, chiar și atunci numai, când lucrul nici nu ajunge la pușcătură. Străzile din Viena au măturat în Noemvrie a. tr. în mod năpraznic pe contele Baden“...

Recitească cetitorii ceea ce am scris măcar numai și tocmai în numărul precedent despre groaza, de care sunt cuprinși Ungurii chiar numai pomenindu-se numele primarului din Viena, singurul om, fie cât de sus pus, de care e teamă și „caporalului de panduri al țării“.

Divergențe între Sași.

(i.) Pare-că un duch rău planează asupra popoarelor din Ungaria. În situația de astăzi nu găsim nici o naționalitate politiceste nediferențiată, unită cu deservire în a combate molochul stăpânitor.

Câteva din gazetele noastre au prezentat această împrejurare ca provenită din politica actualului guvern, care a găsit cuiul lui Pepelea în principiu: *divide et impera*.

Părerea noastră e, că o astfel de interpretare, că toate divergențele între naționalități vin de la — Bánffy, este absolut falsă. Fapt este, că sub acest regim ne-am divizat noi, sub acest regim s'au născut divergențe între Slovaci și tot sub Bánffy s'a creat și augumentat partidul Sașilor verzi. De cât că explicația acestor secesiuni este dată în altă ordine de împrejurări și nici decât în „înțelepciunea“ politică a guvernului.

Vom insista aici special asupra divergențelor dintre Sași, eșite la iveală și mai zilele trecute la alegerea de deputat în cercul Herman.

Noi dintr'un început am salutat cu multă căldură noua înjghebare politică cunoscută sub numele de „Sași verzi“. Era o firească pornire aceasta, o entusiastă reacțiune împotriva unui vechiu și ruginit sistem politic al Sașilor oportuniști. Era un curent ce promisea a deveni un afluent al luptei legitime, purtată de celelalte naționalități oropsite. Și acest curent emana din conștiința de drept.

Ori-cât de răsfățați copii ai sorții, ori-cât de favoriți ai stăpânitorilor, Sașii începeau a perde din concesiuni. Când te gândești la organizația de odinioară a Sașilor, când aveau o autonomie etnică și teritorială, și o compari cu situația lor actuală, în care

din gloria lor străbună nu li-a rămas de cât „Comes“-ul de la Sibiu, ear' încolo aproape în toate sunt puși alături cu celelalte popoare dripite, nu te mai miri de nașterea partidului verzilor. Era imposibil, ca acum, când Sasul e tratat ca și noi, iobagii de odinioară, când școala lui cea veche e clătinată, ca și a noastră, când toate drepturile lui politice sunt puse la discreția aceleiași politice de teroare și opresiune, — era imposibil, zicem, ca Sașii să nu simtă necesitatea a-și schimba tactica luptei naționale. A vorbi însă, că Bánffy a produs această schimbare, cu scop de a provoca certe și desbinări, e ridicol, precum ridicolă este și afirmarea, că Bánffy ar fi urzitorul certurilor noastre, sau ale celorlalte naționalități.

Nu, nu asta e de mirat, că s'a născut acest partid, ci că de atâția ani a putut să cucerească atât de puțin. Căci ori-cât ar fi de apatiei ca temperament și ori-cât de oportuniști ca politici, nu credeam că noul curent să prospereze atât de încet. Grupul Sașilor verzi astăzi e încă atât de mic, în cât în singuratece orașe îi poți număra pe degete aderenții. Mai tări sunt la Brașov, de unde s'a și pornit mișcarea și se face și astăzi propagandă în ziarul „Kronstaedter Zeitung“. Voinicește se poartă cei din Bistrița, cari numai în luna trecută au avut proces de agitație. Sporadici mai sunt prin Sighișoara, Sibiu și Orăștie, mai ales profesori tineri și câțiva advocați.

Cât de puțin hotărâtori sunt încă Sașii verzi, se poate vedea din cazul semnalat deja în foaia noastră. La Herman, într'un cerc electoral săsesc s'a făcut alegere de deputat: Sașii bătrâni au candidat pe secretariul ministerial Iakabffy, ear' Sașii verzi pe meritosul preot de la Brașov, Francisc Oberth, și cu toată agitația celor din urmă Oberth a primit numai 80 de voturi față cu 365 ale celuilalt.

Nu încapă nici îndoială, că partidul dominant e al Sașilor bătrâni.

Să punem nițel față în față aceste partide.

Sașii verzi, după-cum am putut dobândi impresia din organele lor de publicitate, înainte de toate sunt convingși, că făcând parte din marea ginte germană existența lor aci este asigurată, dar' știu totodată, că dușmanii lor de moarte, cari le subminează caracterul național, e Maghiarul. În consecință trebuie luptat din rășputeri și alături cu ceilalți tovarăși de suferință în contra Maghiarului rapace. Lupta aceasta trebuie să fie radicală, intransigentă pe toate terenele.

Sașii bătrâni, stând strict pe baza programului popular săsesc, sunt legați cu lanț de fer de principiul „prudentes et circumspecti“, țin să trăiască în termeni buni cu cei de la putere, și întreaga lor politică consistă în a-și dobândi pe căi lăturale câte o lapalie. În presa lor nutresc gugumănia, că dușmanul lor nu e Ungurul, ci Românul, fiind-că Românul, cu care trăește în nemijlocită atingere, este un element absorbitor.

Observăm însă, că nici în smal acestora nu există completă înțelegere. Toți deputații Sași stau pe baza programului săsesc, cu toate acestea însă unii au rămas în partidul guvernului, ear' alții au eșit după votarea legii despre maghiarizarea numelor de comune, ba unul, dep. Guido v. Baussner n'a eșit și nici nu și-a deșus mandatul cu toată ne-

crederea ce i-au exprimat-o alegătorii de la Agnita. Dacă mai a'augem la aceasta și faptul că acest partid își ține adunări la cari poate participa ori-ce alegător și fără a fi Sas, — dar' adunări lipsite de caracterul specific național, constatatarea e, că Sașii actualmente sunt în completă desorganizare.

Reflexiunile noastre voind a fi numai informative, nu intrăm în expunerea amănunțată și critică a relațiilor noastre săsești. Nu putem însă lăsa fără observare acea teorie riscată, că Sașii ar fi amenințați cu primejdie din partea noastră. Această teorie, afșată de „bătrâni“ de căteori vor să intimideze pe „verzi“, ca să nu se apropie de Români, — deoată o imaturitate politică. Las' că deosebirea de rasă nu admite contopirea acestor două naționalități, atât de heterogene ca limbă, temperament, moravuri și confesiuni, — dar' în genere Românul se luptă pentru conservarea sa națională intactă și nu pentru lățirea sa în detrimentul numerice al altor naționalități. E evident aceasta și din politica României, care acoardă perfectă libertate națională tuturor crâmpelor de naționalități imprăștiat prin țeară, ear' pentru a-și păstra românitatea se ferește de ori-ce amalgamisare, alungă pe Ovrei, cari bunăoară în Ungaria dau însemnat contingent de patrioți.

Afară de aceasta se știe că noi reclamăm drepturi egale pentru toate naționalitățile din Ungaria. Ținem, ca poliglotismul monarhiei să fie principiu conducător și să învingă cât mai curând. Credem în o deslățire a chestiunii naționalităților în așa fel, în cât după o reorganizare a monarhiei, fie chiar și ca stat federativ, existența națională a tuturor popoarelor să fie garantată; să înceteze prerogativele unora și să se stabilească egala îndreptățire.

În asemenea condiții politica de temere a Sașilor bătrâni stă la un nivel mic de tot. Rămâne în sarcina Verzilor a alunga credința greșită și a face, ca curentul tiner să easă biruitor și în ce privește o mai deamănătinută față de naționalitățile celelalte și în special față de Români.

Causa școalelor române din Brașov.

Sub titlul acesta foaia „Egyetértés“ de la 29 Septembrie se amestecă și ea în afacerea școalelor de la Brașov, ceea ce nici nu ne miră, când știm, că într-o colaborație acestei foi se numără și cunoscutul Jancsó Benedek, carele a fost și e membru al comisiei însărcinată cu anchetarea școlitelor de la Eforia școalelor române din Brașov și a celor ale Comitetului parochial de la biserică „Sfântului Nicolae“ din Brașov. Între altele iață ce scrie: „Am făcut și în foaia noastră amintire despre presupusele destăinuiri, prin cari protopopul Voina a aștat din nou opinia publică a României. Causa lui Sturdza, în zilele prime fiecare o ținea de pierdută, dar' în urma declarațiunei semioficioase „O. E.“ astăzi nimenia nu se mai îndoiește, că actual așa de des amintit nu provine nici de la ministrul cultelor, nici de la vr'un alt for sau persoană oficială, după cum a sesțintut Voina, ci e numai un fragment, dintr'un memoriu menit pentru studiu al unei persoane private și astfel Tache Ionescu s'a purtat cu rășnță atunci, când hârtia aceea a comentat-o și a prezentat-o parlamentului și presei curat numai din considerațiuni politice de partid, ca pe o ordinațiune sau rescript oficios al guvernului maghiar.

... Din fragmentul citit de cătră Tache Ionescu se vede apriat, că scopul aceluia memoriu a fost, că punându-l pe metro polit în cunoștința cu trecutul subvenției, să-i facă cunoscut totodată și acelea presupuse baze de drept, cu care din parte română s'au obișnuit a susține renta subvenției de natura unui drept privat.

Foaia lui Kosauth încheie articolul său cu următoarele:

„Ministrul instrucțiunii publice încă nu a hotărât asupra sorții școalelor române din Brașov. Causa era pendentă când protopopul Voina, carele stă în fruntea administrației bănești a școalelor, din nou a permis o astfel de necualificabilă indiscreție chiar în contra autorității lui bisericești care e menită a întări aceea presupunere, că el ține, ca școalele din Brașov nici să rumai fie sub patronatul autorităților maghiare, ci sub al fostului ministru de culte al partidului conservator din România.

Nu știm, ce a hotărât ministrul de instrucțiune publică cu privire la soarta școalelor din Brașov, sau în genere prin ce mijloace vrea, ca definitiv să resoalve această afacere neplăcută. Dar' credem, că ancheta din luna lui Iulie a aștat cheia cu care eventual să se poată închide poarta școalelor din Brașov. Dacă guvernul maghiar, după ce ce s'au întemplat aici până la pornirea lui Voina și în România la cea a lui Tache Ionescu, ar lua în folosință această cheie (guvernul maghiar). — d-nii Voina și Tache Ionescu pot să zică: asta în primul rând e al nostru merit!

Orgiile din Arad.

Ni-am căleat pe inimă și ni-am împușcat rezervă în fața orgiilor ce se comit prin ziare și prin publicul maghiar contra părintelui Vățian.

„Arad és Vidéke“ de duminică întâmpină sfânta zi de Duminecă de ieri cu vestea unei zezzi polițienești în biserică. Eată ce scrie: Ovreul dela „Arad és Vidéke“ sub titlul de:

Cercetare polițienească în biserică.

„Biserica gr.-or. română din Arad azi înainte de amiază va fi teatrul unei cercetări polițienești. Nu va fi o cercetare de îngrozitoare oficioasă, care să vie în contradicție cu sântenia locului, dar' în toată întemplarea e cu atât mai interesantă, pentru-că și cu cauza se ocupă mult în timpul acesta. Cercetarea la fața locului se va face în cauza ruperii însemnului de doliu, pentru a se dovedi, că: dacă un Traian Vățianu, atunci care teolog, sau cine altul a fost acela, care a rupt însemnul de doliu al micuțului orfan. Cei 3 copii valahi, cari figurează în cauză, vor fi înfășoțai cu toți teologii, apoi vor fi interogați despre lucrurile atârnatore cauzei precum și despre alte lucruri de la fața locului. Cu acestea apoi cercetarea polițienească a afacerii Vățianu, cel puțin n'avea sfârșit“.

Și ovreul era bineinformată, razzia s'a făcut, cu o anumită ceremonie demonstrativă. Poliția la sf. liturghie de ieri a tăbărit tărășile bisericești catedrale, ca să găsească tainicul copil ce ar fi rupt cocarda maghiară de pe pieptul bătaților din casa orfanilor la porunca părintelui Vățianu.

Cățiva detectivi au intrat în biserică, unde sondau după tainicul copil, în decursul serviciului divin. Un băiat de al poliției s'a și legat de un copilăș și l'a hățit afară, unde sta capitamat orașului cu alți polițiști și cu un fel de dascăl pe semne, umblând după bătații cu precizia cocășilor. Bătații speriați fugiau de dinșii, pe cari îi prindeau apoi, plâneau că dnușii n'au făcut nimic.

Între altele un învâțitor străin apucase pe un copilăș, copilul plângea, ear' învâțătorul mereu îl ademenea: Spune, câtă fi dau bani, mulți bani. Bietul copil de abia a scâșpit dinaintea acestui pedagog cu punga, care zice a fi îngrijitorul de la casa orfanilor.

După serviciu elevii institutului au trebuit să defileze înaintea poliției, care se postase în ușa porții bisericești.

Bine înțeles, că noi am vrea mai mult să se găsească acel tainic copil de la a cărui spate nevăzute se zice, că ar fi rupt cocarda sub cuvânt, că „popa a spas“, și care copil ar fi mai știut face și aceea fără distincție, că numai tricolorul maghiar trebuie dat jos, florul poate rămâne.

Și nici la aceste orgii nu isbucnim, las' facă-se odată lumină, și apoi de, vom vedea, că stăm noi și biserică noastră sub scutul legii?

Sapientii sat.

Din Reichsrath.

Sedința de la 30 Sept. (sfârșitul).

Bar. Schwegel (mare proprietar liberal) își desvoldă propunerea, ce o făcuse în sedința precedentă, în numele partidului său, o propunere importantă, de care vom vorbi încă la locul prim ol foi.

După el a luat cuvântul earăși contele Thun pentru a mulțami tuturor, că fac posibilă lucrarea parlamentară, și a răspunde la unele întrebări.

Au mai vorbit încă: Prade (din partidul german popular), Daşinski (socialist polon), și Dr. Gross (din partidul german progresist), apoi atacând în cuvinte cât se poate de aspre și batjocoritoare pe contele Thun, dar nici ei nici Wolfianii n'au făcut obstrucție pe când vorbeau, ba din contră, tustrei s'au declarat, că partidele stăruiesc, ca proiectele de legi despre pact să fie dezbătute în parlament, pentru ca — zic — guvernul să n'aibă pretext a încheia pactul cu ajutorul §. 11.

După acești trei oratori a venit la rând Luęger, care încă batjocorește pe ministrul-pretident, chiar și despre fața, vocea lui, etc. spune că sunt provocatoare, veselie generală și continuă însă sfârși șeful antisemitelor când lua în zemflea vorba lui Thun, care în vorbirea sa numise pe Bánffy: „prea stimatul meu coleg.” Luęger apucase această vorbă și folosind-o de vr'o zecce-ori în întorsături de frase tare pișcătoare, n'a arătat nici un piculeț de stimă față cu „caporalul de panduri al țerii” ungurești. Casa izbucnia în hohote ori de câte-ori pronunța Luęger cuvântul: „prea stimatul coleg” al ministrului nostru president.

Punându-se la votare propunerea marilor proprietari liberali, guvernul a suferit o înfrângere aparentă, deci fără urmări; poate că era chiar apucătură.

Proxima sedința L. ni.

„N. Fr. Presse”, organul special al actualului partid german progresist, mai înainte poreclit „liberal”, în care sunt cei mai mulți jidani, ba chiar spriginit de bancheri, își începe prim-articolul din nrul său de la 30 Septemvrie în următorul mod:

„Peste noapte s'a schimbat fața parlamentului”, ba putem zice: a Austriei întregi.

Propunerea neașteptată a marilor proprietari fideli constituției (liberali)... care prin efectul său de a forma drepturi de precădere, apărea plin de temeri privitor la desbaterea propunerilor de urgență peste tot, și lesne ar fi putut duce la conflicte, n'a ajuns astăzi (29 Sept.) să fie discutată, dar scopul pe care îl urmăreau propunătorii, totuși a fost ajuns.”

„N. Fr. Presse, schimbându-se și ea la față în cauza obstrucționismului, scăzând intransigența sa cel puțin 50%, se înțelege că „fără plată” — de sigur s'a gândit scriind astfel despre propunerea amintită, că: „Dzeu n'a creat ziarele pentru a spune adeverat”

Din diplomația „sîngurei acreditate.”

Acest sing... urei, mă rog, să pronunțați întodeauna cu voce nasală, cum o face dl director însuși. Destul, că în nrul său de la 25 Sept. „Tribuna” vestea, în entrefilet, tot cu voce nasală și cu emfază naivă, un eveniment politic anume: că „în numărul proximo vom începe o serie de articole despre manifestul monarhului”. Suntem obișnuiți cu naivități d'acestea ale Drlui (z.) D...; știm că de regulă, ba poate întodeauna, ese ceva „rid-culus nus”, o — gugumănie. Și nu ne-am înșelat: „seria de articole”, intitulată „Monarhul nostru și poezia Sale”, este o îngrămădire de frase goale, fără rost, răsuflăte și imprumutate graului folosit numai în foi oficiale și arhioficioase ale Curții; li-se vede la o mie de kilometri departe cât sunt de sfortate. Oficialitatea și arhioficiozitatea aceasta stă în contradicție mare cu convingerile profesate până acum de „Tribuna” lui Daian. Dar acestuia nu-i pasă ce îi trimite cutare ori cutare „colaborator” cu păr vâlvoi și scurt la vedere; numai mult, tare mult să fie, ca el, directorul, să fie scutit de a „și pune creierii la cheltuială”. Observăm în „seria de articole” și un împrumut de idei destul de imbelșugate, emise și discutate cu o șep-tămână înainte în alte foi românești. Una din trăsăturile bine pronunțate ale „seriei”

este, că foarte bine se vede, că articlii sunt scriși de un băiat tânăr, care trăiește departe de aici, n'are simțul contactului nemijlocit cu viața și întâmplările din monarhie și despre mersul și rostul lucrurilor și evenimentelor. Se înformează exclusiv numai din „Tribuna”. Și încă se informează și de aici prost, căci nici însuși „Tribuna” lui Daian — care anul trecut, în ziua încheierii armistițiului între Turci și Greci, făcuse pe aceștia din urmă că au învins pe cei dintâi (a se vedea: „Mai nou” al ei din nrul de la 28 Maiu 1897), — zic, nici „Tribuna”, dar fără să o știe directorul ei general, nu scrie următoarea gugumănie, cum o spune autorul „seriei”, îndată în articolul I, publicat la 28 Septemvrie, anume:

„Faimosul proiect prezentat în chestia pactului de cătră baronul Bánffy, proiect faimos prin perfidia sa revoltătoare, a căzut, a fost respins de cei din Viena cu o liniște categorică, ori-cât era el de „basat în constituția Ungariei”!

Ei bine, aceasta este o necxactitate — să întrebăm vorba caracteristică cea mai domoală — piramidală; o îngrămădire de cuvinte fără rost; o ignoranță crasă a lucrurilor. Căci întâi și întâi: Bánffy nu a prezentat (nici un fel de) proiect în chestiunea pactului; și anume niciări și nimeni; nici faimos nici nefaimos, fie prin perfidia ori neperfidia sa, care n'a putut fi prin urmare nici revoltătoare, nici nerevoltătoare; astfel dar: n'a căzut proiectul prezentat de Bánffy, nici a fost respins, fie de cei din Viena, fie de ori-cine; prin urmare: nici cu liniște, nici fără liniște, fie această categorică ori necategorică. Ear „liniște categorică” încă e vorbă, al cărei rost nu-l înțelege nici însuși autorul „seriei”; ear „Daian”, Meteori — nu „picat din cer”, ci „apărut”, căci mereu strălucește, ceea-ce îndreptăm bucuros, — tocmai fiindcă e fără rost „liniștea” cu pricină, a crezut și crede, că autorul a zis ceva excusit, vorbă mare, extra-ordinară, splendidă, ce nu o poate pricepe ori și cine și n'a fost zisă nici scrisă până acum niciări de nimeni!

Am ruga pe autorul „seriei”, căreia titlul cel rai potrivit ar fi „Moș pe groș” oficial, ori „Beția de cuvinte-flecării”, să ne arate acel „proiect prezentat de Bánffy în chestiunea pactului”, etc.

Chestia și „proiectele” privitor la pact stau cu totul altfel, scumpe; dar pentru a o afla trebuie să te informeze nu numai din „Tribuna” lui Dr. Z. Id., care și frământă creierii cu totul cu alte lucruri, decât să aibă el însuși, directorul general, idei, și încă idei clare despre mersul și rostul lucrurilor. Dacă autorul „seriei” ar fi cetit fie numai și „Friss Ujság” d' 1 creiță, n'ar fi putut comite un așa „flagrant delict” de — gugumănie.

NOUȚĂȚI

Arad, 3 Octomvrie n. 1898.

Regele Carol I, după cum se telegrafiază din București, în luna viitoare va întoarce visita Principelui Bulgariei și Regelui Sârbiei.

Nou doctor. După cum ne scrie corespondentul nostru din Budapesta, la facultatea de medicină de acolo a fost promovat în 30 Sept. la gradul de doctor, medicinistul Ioan Recc. Felicităm pe noul medic român!

Bucovinenii pe lucru. Foile de din colo ne aduc vestea, că Românii bucovineni prepară un Memorand menit o fi înaintat Majestății Sale Impăratului. În memorand se vor arăta abuzurile săvârșite de cătră guvern, mai ales în vremea din urmă.

Parastas pentru Alexandru Roman. Miercurea trecută s'a săvârșit un parastas în Oradea mare pentru sufletul regretatului profesor de universitate Alexandru Roman, de la a cărui moarte a trecut un an. Parastasul s'a făcut cu cheltuiala fratelui lui Alex. Roman, dl Iosif Roman, adv. în Oradea mare.

Grandomania trasă pe sfoară. Doi „oaspeți rari” au avut maghiarii zilele trecute. Pe unul îl chiamă Gandeaux, ear pe al doilea Attias Ambii s'au dat de Francezi și gazetarii, cari în urma unui rămășag aveau să încunjure pământul. În drumul lor s'au abătut și la Budapesta, unde au fost primiți cu brațele deschise, căci vorbeau cu mare însuflețire despre nația maghiară și îi imbetaseră cu promisia, că vor ținea în socotintă cavalerescă purtare a Maghiarilor. Au venit apoi și la Arad. Nu pe jos cum spuneau, că au

să încunjure pământul, ci cu trenul. Aceasta a aflat'o un ziarist italian, care i-a întâlnit în tren, și care li-a desvilit apucăturile prin cari așa de minunat au tras pe sfoară grandomania Maghiarilor, cari aveau să se ridice mai pe sus de ei însuși prin laudele ce aveau să le primească din foaia ce era să apară în București, cu ajutorul căreia cei doi escrochi era să ajungă la bani de cheltuială. Plecaseră din America (?) fără nici un ban, căci așa a fost legătura: Cei doi escrochi au fost și la Arad și au înșelat și aici, căci și aici au găsit oameni dornici după laude la adresa Ungariei și a neemului maghiar, și apoi și-au luat catrafusele înspre Ardeal și România. Laudele hasardate ale presei maghiare să înțelege, de sine că după desvelierea ziaristului italian au luat locul injurăturilor la adresa celor doi escrochi, cari așa de minunat s'au știut tolosi de spiritul vremii domnești în Ungaria. Poliția și geandarmaria curentează acum pe cei în onoarea căroră s'au dat și banchete.

Succesele unui artist român. II. Mondo artistico (Milan, Nr. 36, de la 24 August) publică o lungă corespondență din Rio de Janeiro, în care e vorba de frumoasele succese ale tenorului I. Dimitrescu, mai cu seamă în opera Aida, repurtate la teatrul de acolo. Corespondentul citează păreri ale o mulțime de jurnale din capitala Braziliei. În numărul de la 11 Septembrie, aceeași revistă publică mai multe citații după zărele din Rio-de-Janeiro cari laudă pe numitul artist pentru frumoasele sale interpretări în Carmen, Cavaleria rusticana, Pagliacci și Africana.

Onorarul unei artiste. După cum scrie „R. M”, d-na Darclee, cunoscuta artistă română, a refuzat angajamentul cu 2.000 de lei pe seară, pe care îl propusese Direcția Operei Române. Celebra artistă a cerut 3000 de lei pe seară.

Constituirea societății de lectură „Andrei Șaguna”. Societatea de lectură „Andrei Șaguna” a elevilor seminariilor din Sibiu, în sedința dela 14 Sept., ținută sub presiul directorului seminarial Dr. Remus Roșca, s'a constituit în modul următor:

De președinte s'a proclamat profesorul seminarial Dr. Ioan Stroia; de vice-președinte și președinte al sedințelor comitetului s'a ales Ilie Hociotă cleric c. III; arhivar și notar al corespondențelor: Nicolae Rusu, cleric c. III; controlor: Adam Basarab, cl. III; redactor al foaiei „Musa”: Nicolae Comănicu, cl. III. Notariu al sedințelor societății: Cornel Popescu, cler. II; bibliotecar: Nicolae Șandru, cler. II; casar: Ioan Oțoiu, cler. I; vice-bibliotecar: Ilie Podariu, pedagog I; membri în comisia literară:

Gerasim Popa și George Perian, clerici c. III. Zeno Popoviciu și Constantin Flămînd, clerici c. II, Sebastian Stanca și Ilariu Gonția clerici c. I, Radu Prișcu, pedagog c. III și Nicolae Garoiu pedagog II.

Impăcare. În legătură cu cele scrise de corespondentul nostru literar din București în foia publicată Joia trecută, astăzi putem vesti, că d. I. L. Caragiale s'a împăcat definitiv cu dl Petru Grădișteanu, directorul Teatrului Național. Distinsul scrietor a asistat și la repetiția „Scrisoarei pierdute”. Scrisorile adresate dlui Grădișteanu rămân pierdute și ele.

Prinderea unui hoț. Autorul furtului de 460.000 lei săvârșit la poșta din Constanța în România, a fost prins în orașul Tulcea. Suma furată a fost aflată, cu puțină lipsă.

A p e l

Propășirea pe teren literar este scopul de cătenie, pe care societatea academică „Petru Maior” de la întemeierea ei și până azi cu strigintă îl urmărește. În fața raiunii sublime, ce îi stă înainte, de a conduce, cultiva și a inspira simțăminte nobile și virtuți civice în poporul din care face parte, — tinderea la scopul indicat trebuie să se facă cât se poate mai cu imbelșugare. Avem să pășim tot mai fără esitare și cu bărbătească hotărîre pe nou: cale deschisă în secolul nostru, a progresului omenirii, și deci nu ne este ertat a cruța mijloacele esteriore în paguba simțită a perfecționării intelectului, a cultivării inimii.

Starea materială puțin îndestulitoare a societății noastre a purtat vina, că pe lângă plățirea chiriei mari a localităților sale și acoperirea feluritelor trebuințe literare, abia s'a putut prevedea cu mijloacele culturale trebuincioase, arăsurat cerințelor mărite ale timpului de față, cu un cabinet de lectură și cu o prea modestă bibliotecă. Este în-

tr'adevăr modestă și nu ne poate mulțumi biblioteca — o accentuăm îndecăbi această pentru importanța mare ce o are — și mai ales acum nu, când scoțându-se cu ocazia unei noue aranjări o mulțime de cărți din us, a fost redusă în fiecare ram al științei la dimensiuni minimale și puțin vrednice de unicul paladiu al tinerimei române universitare din patrie. Avem datorințe mari în această direcțiune și în vederea lor societatea „Petru Maior” și-a luat de scop cât mai bogata înzestrare a bibliotecii sale cu opuri din toate ramurile științei. Considerând însă starea materială neînsemnată a societății noastre și de altă parte prețurile esorbitante ale cărților noastre românești — împrejurări, cari nu ne permit a satisface chiar numai din mijloace proprii cerinței pomenite — cu deplină încredere facem apel la toți cărturarii neamului românesc, autori, și editori de cărți, instituțiuni culturale și științifice etc., rugându-le stăruitor a contribui la sporirea bibliotecii, care e un bun comun al națiunii întregi, prin donațiuni de cărți, reviste științifice-literare și a. m. d. Avem convingerea, că numai întregind astfel biblioteca și umplând lacunile din ea, din bogățiile producției literare românești — și intru cât va fi posibil și străine — vom pute face tot mai mult din societatea noastră ceea-ce trebuie să fie: sancțiuarul sânt, în care să pun bazele unei înțelepciuni practice pentru viață și unde mai presus de toate se conservă și cultivă tesaurul cel mai scump al nostru — limba ce o vorbim. Da, numai ajutând din toată inima acest focal de cultură al tinerimei române, îi va face acestuia cu puțință a se susține cu vrednicie în această mare de elemente străine nouă în limbă și aspirațiuni.

Fie, ca rugarea noastră călduroasă să afle răsunset viu în inimile tuturor Românilor de bun simț, spre mulțumirea noastră și a neamului cinste!

Budapesta, din sedința comisiei literare a societății de lectură „Petru Maior”, ținută la 18 Aprilie n. 1898.

Victor Păcălă,
președinte

Candiu David,
referent al com. lit.

Păziți-vă sănătatea! Tuturor celor-ce sufer de boale de piept, de boală de apă, de mistuire neregulată, dureri de stomac, de reumatism, guturai, dureri de ochi și alte boale lăuntrice, apoi pentru boale de copii, se recomandă ca multă căldură medicamentele Kneippiane.

Se pot căpeta de-adreptul sau prin poșta dela farmacia dlui Dr. Julius Schopper în Oravița (Krassó-Szörény m.)

Catalogul tuturor medicamentelor (leucurilor) cu prețurile lor, se trimite, la cerere, ori-cui gratis și franco din numita apotecă!

P i a ț a.

	Arad	B-Pesta
Grâu fl.	7.80—8.20	fl. 8.67 p. toamnă
Cucuruz.	4.80—5.20	4.50 „ Maiu-I.
Orz	4.90—5.10	5.90 „ Sept.
Săcară	6.60—6.70	7.17 „ toamnă
Ovăz	5.—5.10	5.60

Invitare la abonament

Decșidem prin aceasta abonament pe al IV-lea Quartal resp. al II-lea sem. 1898 la

„TRIBUNA POPORULUI”

Condițiunile de abonament, însemnate și în fruntea foii, sunt cele următoare:

În Monarchie:	
Pe un an	fl. 10.—
Pe 1/2 an	„ 5.—
Pe 1/4 an	„ 2.50
Pe o lună	„ 1.—
Pentru România și străinătate	
Pe un an	franci 40—

NUMERII DE DUMINECA

pot fi abonați deosebil, ca foaie pentru popor, cu 2 fl. pe un an, având o întindere de 8 pagine: cele 4 pagine ale foii de zi, plus un adaus poporal de 4 pagine.

Domnii cari se abonează la foaia de zi cu 10 fl. pe an, nu au să mai plătească nimic pentru adausul poporal dela numărul de Dumineca.

Administrația
„TRIBUNA POPORULUI.”

Editor: Avrel Popovici-Barcianu.
Redactor responsabil Ioan Russu Șirianu.

Telefon Nr. 188.

Telefon Nr. 188.

MORITZ RUBINSTEIN

Intreprindere de transport și de comandă.

Membru al societății generale europene pentru transportul mobilelor „ALIANCE“.

In Arad (edificiul teatrului).

Imi iau îndrăsneala a aduce la cunoștința Onoratului public, că precum până acuma, așa și de aici înainte voi a duce în deplinire tot soiul de transportări, cu ajutorul noilor mele vagoane de mobile, care sunt elastice, construite de-a putea fi incuiate și sunt patentate.

De asemenea cu cea mai mare conștientiositate și promptitudine efectuesc transportări în provincie, sau în alte orașe, precum și în țeri străine și încă cu siguranță în contra focului și incidentelor.

Pe lângă cele mai avantajoase prețuri primesc spre păstrare în deposit în magasiile mele cele mari și ferite de foc tot soiul de obiecte menite a fi mutate precum și alți artici de negoț.

Tot aici am și un deposit stabil de Portland din Nyerges-ujfalu și de Cement românesc recunoscut de prima calitate și totdeauna proaspăt. Se poate cumpăra cu cele mai avantajoase prețuri.

2-5 223

Moritz Rubinstein

„Cassa de păstrare în Mercurea“ societate pe acții.

Primește depuneri spre fructificare sub următoarele condițiuni:

1. Depuneri făcute de particulari cu anunț de 30 zile cu 5%.
2. Depuneri făcute de particulari cu anunț de 3 (trei) luni cu 5 1/2%.
3. Depuneri făcute de biserici, școale, corporațiuni culturale, ori cu scop de binefacere cu 6%.

Permițând starea cassei, depunerile se respălătesc îndată și fără anunțare.

Contribuția erarială pentru sumele depuse se plătește prin institut Regulamentul special pentru depuneri, la cerere se trimite ori-și-cui gratuit.

Depuneri, ridicări și anunțări se pot face prin postă și se resolvă cu reintoarcerea ei.

DIRECȚIUNEA

„Cassei de păstrare în Mercurea“

19-

SOCIETATE PE ACȚII

121

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Se primesc comande pentru următoarele lucrări:

Circulare și prețuri-curente
NOTE

Opuri și Broșuri

Strada Aulich Nr. 1.

Tipografia „Tribuna Poporului“ A. P. Barcianu Arad

Strada Aulich Nr. 1.

Diferite tipărituri pentru bănci
PLICURI

Invitări, cărți de vizită, anunțuri funebre

Prețuri foarte moderate.

Ori-ce comande se efectuesc prompt.